

COUNCIL OF EUROPE CONSEIL DE L'EUROPE

**European Charter
for Regional
or Minority Languages**

**Charte européenne
des langues régionales
ou minoritaires**

**Європська харта
регіональних вадь меншинових
языкув**

**RUTHENIAN VERSION
UNOFFICIAL TRANSACTION**

Европська харта регіональних вадь меншинових языкув

Преамбула

Державы – члены Союза Европы, што пудписали сесю харту,

рахувучи, што цілєв Союза Европы є досягнення булшої єдности межи єго членами, в частности, про сохранєня и реалізованя ідеалув и прінціпув, што презентувуть їх сосполное наслідство;

рахувучи, што захранєня історичных регіональных языкув вадь языкув меншин Европы, из котрых подекотрі суть пуд погрозов исчезнєня, помагать розвитку культурного богатства и традицій Европы;

рахувучи, што право хосновати ся регіональным языком вадь языком меншин у личному вадь у сосполному животі є неуд'ємлемим правом у соотвітствіи из прінціпами, котрі суть зафіксованими у Межнародному пактови за горожанські и політичні права, и у согласії из Европськов конвенційєв за захорону прав чоловіка и основных свобод;

приймавучи на позур працу, што была учинєна в рамках СБСЕ и, в частности, Гелсінський заключный акт 1975 года и Документ копенгагенського засіданя 1990 года;

пудчеркувучи значєня взаимного обогачєня культур и языкув и языкув многообразности и розумівучи, што охрана и розвой регіональных языкув вадь языкув меншин не годніи осущєствляти ся на кару офіціалным языкам и необходимости їх изглядованя;

розумівучи, што охрана и пудпорованя регіональных языкув вадь языкув меншин у державах и регіонах Европы представляють собов важный вклад у будованя Европы, што ся основує на прінціпах демократії и культурного рознообразія у рамках народностного суверенітєта и теріторіалної цілости;

приймавучи на позур особі условия и історичні традиції у розличных регіонах европськых держав,

согласили ся у нижеозначєному:

ЧАСТЬ І. ОБЩІ ПОЛОЖЄНЯ

Статя 1. – Опреділеня

Про цілі сєї Харты:

- а термин регіональні языки вадь языки меншин обозначавуть языки, котрі:
 - і за традиційєв хоснують ся на дануй теріторії державы обывателями сєї державы, што представляють собов групу, котра є числом меншим, ги обывательство державы; и
 - іі одличає ся уд офіціалного языка вадь языкув сєї державы; оны не тримають у собі ни діалекты державного языка вадь языкув сєї державы, ни языки мігрантув;
- б термин теріторія, на котруй хоснує ся регіональный язык вадь язык меншин означає географічний район, у котрум спомнянутый язык є способом комунікації части обывательства, и сєсе є оснований про пріятыя розличных мір охраны и розвою, за што голосить ся харта;

с термин нетериторіалні языки означавуть языки, хосновані обывателями державы, котрі удличавуть ся уд языка вадь языкув убсталого обывательства державы, айбо котрі, супроти їх традиційного хоснованя на теріторії державы, не годні быти язані из даякым конкретным районом.

Статя 2. – Обязательства

- 1 Каждый участник обяуе ся тримати положеня части II гу вшиткым регіональным языкам вадь языкам меншин на котрых говорят на ёго теріторії и котрі соотвітствуют определёну статі 1.
- 2 Позад статі 3 в удношеню каждого языка, што указаный при ратіфікації, пріяті вадь одобрені, каждый участник обяуе ся хосновати мінімум тридцять пять пунктув вадь пудпунктув, выбранных из положень части III Харты, хоснувучи мінімум по три выбрані из статі 8 и 12, и по ёдному, выбраному из статі 9, 10, 11 и 13.

Статя 3. – Практичні міры

- 1 Каждая держава, што ся договаряють, определіять у властному документі за ратіфікацію пріяты вадь одобреня каждый регіональный язык вадь язык меншины авадь офіціальный язык, котрый меньше хоснуе ся на ушиткуй вадь на части ёго теріторії, гу котрому ся приміняють пункты, выбрані послі статі 2, пункта 2.
- 2 Каждый участник годен пудзніше дати знати Генералному тайникови, што вун соглашае ся из обязательствами, што вугікавуть из положеня того пункта Харты, котрый не был указаный у ёго документови за ратіфікацію, пріяті вадь одобрені, авадь про вто, што пункт 1 сєї статі буде ним хосновати ся гу иншакым регіональным языкам вадь языкам меншин авадь гу иншым офіціальным языкам, котрі у меншуй мірі хоснують ся на усюй вадь на части ёго теріторії.
- 3 Обязательства, котрі суть у пережому пунктови, розпозіровуть ся, ги неуддорвима часть ратіфікації, пріяты вадь одобреня и мавуть ипен тоту же силу уд дня обявленя за них.

Статя 4. – Существующі режимы охраны

- 1 Нич из сєї Харты не може розуміти ся, ги ограничена вадь нарушеня прав чоловіка, гарантованных Европськов конвенціев про права чоловіка.
- 2 Положеня сєї Харты не годні ограничовати май благопріятні про меншинства положеня, котрі тычуть ся статуса регіональных вадь меншиновых языкув вадь правового режима личности, и удносять ся гу меншинствам, котрі годні существовати у участника вадь содержать ся у соотвітствующих двостороніх и многостороніх соглашениях.

Статя 5. – Существующі обязательства

Нич из сєї Харты не годно обяснати ся, ги пудрозуміваюче ся право гу участи у такуй діяльности вадь осуществлять такі діятельства, котрі перечать цілём Устава ООН вадь иншым обязательствам межинародного права, прінціпови суверенітета и теріторіалнуй ёдности держав.

Статя 6. – Інформація

Каждый участник обяуе ся слідковати за тым, обы заинтересовані власти, організації и личности были інформовані за права и обязательства, што поставлені сёв Хартов.

ЧАСТЬ II.
ЦІЛІ И ПРИНЦИПИ, КОТРИ МУСЯТЬ ДОТРИМУВАТИ СЯ УДПОВІДНО ГУ ПУНКТОВИ
1 СТАТІЇ 2.

Стаття 7. – Цілі и принципи

- 1 Каждый участник буде свою політику, законодавство и практику у одношеню гу регіональным языкам вадь языкам меншин на територіях, де тоты языки хоснують ся и у соотвітствї из положенїем каждого языка, основуючи ся на таких цілїх и принципах:
 - a признаня регіональных языкув вадь языкув меншин, ги способ удображеня культурного богатства;
 - b честованя географічного района каждого регіонального вадь меншинового языка из цілїв обеспечити, обы существуючє вадь новое адміністративное ділення не создавало перепоны розвою регіонального вадь меншинового языка;
 - c необходимость рішительных діяльностей у пудпорованю регіональных и меншиновых языкув у цілїх їх сохраненя;
 - d пудпорованя хоснованю регіональных вадь меншиновых языкув в устнуй и писемнуй формї у сосполному и приватному животї и інспірація сєго хоснованя;
 - e охрана и розвой языкув у сферах, што охоплюють ся сїв Хартов межи групами, котрі хоснують регіональні языки вадь языки меншин и иншакими групами обывателюв державы, де язык хоснують у идентичнуй вадь похожуй формї а такой установленя культурных контактув из такыма групами обывателюв у державї, котрі хоснують иншакї языки;
 - f засобляня надлежачых форм и способу изученя и изгядованя регіональных вадь меншиновых языкув на ушиткых соотвітсвуючых стадїях;
 - g засобляня особам, котрі не знають говорити на регіональному вадь меншиновому языкови и жыють у районї, де їх хоснують, можность изученя регіональных вадь меншиновых языкув;
 - h пудпорованя изученю и изгядованю регіональных и меншиновых языкув на університетах вадь аналогічных істїтуцієх;
 - i розвуй удповідных форм межинародностного обміна у вопросах, што содержат ся у суй Хартї и тичуть ся регіональных и меншиновых языкув, котрима еднако хоснують ся у удвох вадь булше державох;
- 2 Каждый участник обязує ся ліквідовати, ги ищи сєго не учинив, усякі неоправданї розличности, вкљученя, ограниченя вадь преференції, котрі тичуть ся гу хоснованю регіональных вадь меншиновых языкув и мавуть цілїв шкодити вадь угрожати охранї ци розвою языкув. Принятя спеціальных мїр гу одношеню регіональных вадь меншиновых языкув у цілїх досягнутия рувности межи особами, котрі хоснують сєї языки и иншыми обывателями, и у котрых їх особеностї не тракують ся, ги акт діскрїмінації супроти тых особ, котрі хоснують май поширенї языки.
- 3 Каждый участник обязує ся удповіднима мїрами углубляти взаємопохопленя межи языковыма групами державы и путєм вкљученя честованя, порозумїня и терпимости гу регіональным вадь меншиновым языкам у число задач вошколованя у своїх державох и стїмулєвати медїю гу досягеню сєї ціли.
- 4 При определенї властной політики гу регіональным вадь меншиновым языкам каждый участник принимать на позур нужды и стремлїня тых групп обывателюв, котрі хоснують регіональні вадь меншиновї языки.
- 5 Каждый участник обязує ся хосновати *mutatis mutandis*, принципи, перечисленї у пережых пунктах 1-4 за нетериторіалнї языки. Характер и масштабы мїр, принятых про осуществлїня сєї Харты у одношеню гу сьым языкум мусят определїати ся из урахованям нужд, стремлїнь при честованї традицій и особенностей групп, котрі хоснують соотвітсвуючї языки.

ЧАСТЬ III.
МІРЫ, ЗАСОБЛЯЮЧІ ХОСНОВАНІЮ РЕГІОНАЛЬНЫХ ЯЗЫКУВ ВАДЬ ЯЗЫКУВ
МЕНШИН У СОСПОЛНОМУ ЖЫВОТІ ПОДЛЯ ОБЯЗАТЕЛЬСТВ ЗА СТАТЭВ 2,
ПУНКТОМ 2

Статя 8. – Вошколованя

- 1 Каждый участник обяэуе ся у рамках терігоріі, де сякі языки хоснувут ся у соотвітствіі гу положенію каждого из сьых языкув и без кары гу обученію державного языка/языкув/:
 - a i засобляти доступность у прешколному вошколованію соотвітственных регіональных языкув вадь языкув меншин; вадь
 - ii засобляти доступность у значнуй части прешколного вошколованя обученя соотвітственных регіональных языкув вадь языкув меншинства; вадь
 - iii тримати єдну из мір, котрі суть у пережых пудпунктах i) и ii) у крайнуй мірі гу тым ученикам, чіі фаміліі просять сесе и число котрых розпозірувуть достаточным гу сёму; вадь
 - iv засобляти и/вадь інспіровати хоснованя мір, котрі згадувуть ся у пережых пудпунктах i)-iii) и де державні органы не маवуть прямой компетенціі у сфері прешколного вошколованя;
 - b i обеспечити доступность у началному вошколованіі соотвітственных регіональных языкув вадь языкув меншинств; вадь
 - ii засобляти доступность у значнуй части началного вошколованя обученя соотвітственных регіональных языкув вадь языкув меншинства; вадь
 - iii обеспечовати у рамках началного вошколованя обученя соотвітственных регіональных языкув вадь языкув меншин, ги складовой части школноі програмы; вадь
 - iv приміняти єдну из мір предписаных у пережых пунктах i)-iii) у крайнуй мірі гу ученикам тых фаміліі, котрі просять се и число котрых є достаточным гу сёму;
- c i засобляти доступность у середнєму вошколованіі обученя соотвітственных регіональных языкув вадь языкув меншин; вадь
- ii засобляти доступность у значнуй части середнєго вошколованя обученя соотвітственных регіональных языкув вадь языкув меншин; вадь
- iii обеспечовати у рамках середнєго вошколованя обученя соотвітственных регіональных языкув вадь языкув меншин, ги складовой части школноі програмы;
- iv приміняти єдну из мір предписаных у пережых пунктах i)-iii) у крайнуй мірі гу ученикам тых фаміліі, котрі просять се и число котрых є достаточным гу сёму;
- d i обеспечовати доступность у професіонално-техничному вошколованіі соотвітственных регіональных языкув вадь языкув меншин; вадь
- ii обеспечовати доступность у значнуй части професіонално-техничного вошколованя обученя соотвітственных регіональных языкув вадь языкув меншин; вадь
- iii обеспечовати у рамках професіонално-техничного вошколованя обученя соотвітствующих регіональных языкув вадь языкув меншин, ги складовой части школноі програмы; вадь
- iv приміняти єдну из мір предписаных у пережых пунктах i)-iii) у крайнуй мірі гу ученикам тых фаміліі, котрі просять се и число котрых є достаточным гу сёму;
- e i обеспечовати штудованя регіональных и меншиновых языкув на універзітетох и иных висшых школах; вадь
- ii создавати условія про изученя сьых языкув ги дісціплін універзітетского и висшого вошколованя; вадь
- iii інспіровати авадь пушчати фунговати на універзітетах и у иных формах висшого вошколованя обученя регіональных языкув вадь языкув меншин вадь создавати условія про изученя сьых языкув, ги дісціплін універзітетского вадь висшого вошколованя завто, бо держава не бавить определіяющую роль у одношенію гу сістемі висшого вошколованя пудпункты i) и ii) не годні быти хосновані;
- f i обеспечовати фунгованя курсов про старшых и систему повишеня кваліфікаціі, де обученя у основному вадь цалком иде на регіональных языках вадь языках меншин; вадь

- ii предлагати тоті языки ги дісціпліны у вошколовані старшых и у сістемі повишеня кваліфікації; вадь
 - iii содійствовати и/вадь інспіровати ініціатівы гу изученю таких языкув ги дісціплін у рамках програм про старшых и програм повишеня кваліфікації завто, бо державні органы не мавуть прямої компетенції гу сфері вошколованя старшых;
- g принимати міры про обеспеченя обученя історії и культуры, котрі найшли отраженя у регіональному вадь меншиновому языку;
- h обеспечувати кваліфікацію и перекваліфікацію професорув, котрі удповідали бы потребностям хоснованя пудпункту а)-г), гу котрому участник дав согласіе;
- i создати контрольный орган вадь органы, котрі будуть контроловати прияті міры и досягнуті результаты в організації вадь розвою обученя регіональных вадь меншиновых языкув и будут удвічати за пудготовленя періодичных докладув што будут ся основовати на зобранных данных, котрі мавуть быти обявлені.
- 2 У тум, што тыче ся вошколованя и у удношені гу иншим теріторіям, де регіональні языки вадь языки меншин традиційно не хоснують ся, участники обязують ся, што ги число обывателюв, котрі хоснують регіональный язык вадь язык меншины пудтверджуе се поволяти, інспіровати вадь обеспечувати обученя регіональных языкув вадь языкув меншин авадь сей язык на ушиткых стадіях вошколованя.

Статя 9. – Судові власти

- 1 Каждый участник обязуе ся у одношені гу тым судовым округам, де число обывателюв, котрі хоснують регіональный язык вадь язык меншин оправдуе указані ниже міры у соотвітстві гу положеню каждого из сьых языкув и при условії, што предоставлені сьым пунктом можности не розпозірують ся судев, ги перешкоды про валовшное веденя правосудя:
- a у крiмiнальному судочинстві:
 - i обеспечувати, обы на просьбу єдної из сторун судовый процес ишов регіональным вадь меншиновым языком; и/вадь
 - ii гарантовати звинуваченому право хосновати ся єго вадь єї регіональным языком вадь языком меншин; и/вадь
 - iii обеспечувати, обы устні вадь писемні просьбы и доказы свідкув не розпозіровали ся неприяті лиш завто, што они сформулёвані на регіональном языку вадь языку меншины; и/вадь
 - iv складати за просьбов документи, язані гу крiмiнальному судочинству, на соотвітственум регіональном языкови вадь языкови меншин, при необходимости просити помуч товмача без дополнительных матеріальных кельтункув про заинтересованой особы;
 - b у цивiльному судочинстві:
 - i обеспечувати, обы на просьбу єдної из сторун судовый процес ишов на регіональном языкови вадь языкови меншины; и/вадь
 - ii кедь участник процесса мусить лично предстати перед судом, позволяти му хосновати свуй регіональный язык вадь язык меншины без дополнительных матеріальных кельтункув про участника процесса; и/вадь
 - iii позволяти подаваня документув и доказув на регіональных языках вадь на языках меншин, при необходимости просити помуч товмача;
 - c у судочинстві адмiнiстративных правонарушень:
 - i обеспечувати, обы на просьбу єдної из сторун судовый процес ишов на регіональном языкови вадь на языкови меншин, и/вадь
 - ii кедь участник процесса мусить лично предстати перед судом позволяти му хосновати свуй регіональный язык вадь язык меншины; и/вадь
 - iii позволяти подаваня документув и доказув на регіональных языках вадь языках меншин, при необходимости просити помуч товмача;

- d) приймати міри у тому, щоб застосувати підпункти i)-iii) перелічених пунктів b) і c) і хосновати помочи товмача без допознітелных матеріалных кельтункув про заінтересовані особы.
- 2) Каждый участник обязує ся:
- a) не заперечовати у признаню юридичных документув, складеных у державах-участничках лем позад того, што они пудготовлені на регіональному языку вадь языку меншин; вадь
 - b) не заперечовати у признаню приготовленых межи участниками юридичных документув, складеных у державі-участничці лем позад того, што они складені на регіональному языковы вадь на языковы меншин и забезпечити можливість хосновати ся нима третєв заінтересованов сторонув, котра не хоснує сесі языки, у сітуації, коли содержания документа увідомляє ся цитуючов особув (особами); вадь
 - c) не заперечовати у признаню приготовленых межи участниками юридичных документув, складеных у державі-учасничці лем позад того, што они складені на регіональному языкови вадь на языкови меншин.
- 3) Каждый участник обязує ся забезпечити доступ у текстум законодателных актув на регіональных языках вадь языках меншин майбулш тих, котрі мавуть прямое одношения у особам, котрі хоснують ся сьими языками и сьими законодателными актами, кедь се не предписано инак.

Статя 10. – Адміністративні органи и державні службы

- 1) В адміністративных округах державы-учасничкы, де число обывателюв, што хоснують регіональні языки, вадь языки меншин, оправдує долу указані міры, и подля положеня каждого языка, участники мусять, накулько того годно быти:
- a) i) засобляти, щоб адміністративні уряды хосновали ся регіональными языками авадь языками меншин; авадь
 - ii) засобляти, щоб тоті намістники, котрі суть у контактї з сосполством, хосновали ся регіональными языками авадь языками меншин в контактах з тима особами, котрі апелувуть у ним на сьих языках; авадь
 - iii) засобляти, щоб особы, котрі хоснують ся регіональными языками авадь языками меншин, могли подавати устно вадь письмом заявленя (жадость) и доставати одвіт на сьих языках; авадь
 - iv) засобляти, щоб особы, котрі хоснують ся регіональными языками авадь языками меншин, могли подавати устно авадь письмом заявленя (жадость) на сьих языках; авадь
 - v) засобляти, щоб особы, котрі хоснують ся регіональными языками авадь языками меншин, могли на законном основанію указовати документи (своі папіря) на сьих языках;
- b) слїдити за доступностью про обывательство май активно хоснуємых адміністративных документув и бланкув на регіональных языках авадь языках меншин, авадь у двоязычном варіанті;
- c) поволяти адміністративным урядам складати документи на регіональному языкови авадь языкови меншин.
- 2) Што ся тыче до містных и регіональных урядув, на теріторії котрых число обывателюв, што хоснують регіональні языки вадь языки меншин, так оно оправдує долу указані міры, подля котрых участники мусять рішати и/авадь подпорувати:
- a) хоснованя регіональных языкув авадь языкув меншин органами регіонального авадь містного уряда;
 - b) можность подачі особами, што хоснують регіональні языки авадь языки меншин, устні вадь писемні заявленя на сьих языках;
 - c) опублікованя регіональными урядами їх офіціалных документув такой так на соотвїтствующих регіональных языках вадь языках меншин;
 - d) опублікованя містными урядами їх офіціалных документув такой так на соотвїтствующих регіональных языках вадь языках меншин;

- e хоснованя регіоналними урядами регіональных языкув авадь языкув меншин пуд час дебатув на сесіях їх намістных органув, айбо, при сѣму не игноровати хоснованя державного языка (языкув);
 - f хоснованя містними урядами регіональных языкув авадь языкув меншин пуд час дебатув на сесіях їх намістных органув, айбо, при сѣму не игноровати хоснованя державного языка (языкув);
 - g хоснованя авадь одомашнюваня традиційных и топонімічно правдивых локальных названь на регіональных языках авадь языках меншин, а кедь треба, то уєдно из названь на державному языкови.
- 3 Што ся тыче державных функцій, исполняемых адміністратівными урядами авадь иншакыма особами, фунгуючими од їх имени, то там участники мусять на своей теріторії, де ся хоснують регіональні языки авадь языки меншин, подля положеня каждого языка и накулько того годно быти:
- a засобляти при сповненю сьых функцій хоснованя регіональных языкув авадь языкув меншин; авадь
 - b доволяти особам, што хоснують регіональний язык авадь язык меншин, подавати заявленя и доставати одвіт на сьых языках; авадь
 - c доволяти особам, што хоснують регіональний язык авадь язык меншин, подавати заявленя на сьых языках.
- 4 У цілѣх реалізації тых положень пунктов 1, 2, и 3, з котрыма оны ся согласили, участники мусять застачити єдну авадь булше з числа слідующих мір:
- a засобляти, кедь того є потребным, писемное и устное товмачення;
 - b осуществляти набор и, кедь того є потребным, пудготовку достаточного числа офіціальных особ и иншакых державных службовикув;
 - c сповняти, накулько того мож, просьбы державных службовикув, котрі овладають регіональным языком авадь языком меншин, про їх назначеня в район, де сесь язык хоснує ся.
- 5 Стороны мусять доволяти по просьбі заинтересованных особ хоснованя авадь принятя фамільных имен на регіоналнум языкови авадь языкови меншин.

Статя 11. – Средства масової інформації

- 1 По отношению к особам, што хоснують регіональні языки авадь языки меншин, на теріторіях, де комунікують на сьых языках подля положеня каждого языка, у туй мірі, у котруй просто авадь побочно поширюють ся компетенція, круг діятельства державного уряда, и без убытка про принцип независимости и автономности средств масової інформації, участники мусять:
- a у туй степени, у якуй радіо и телевізії исполняють роль державної службы:
 - i забезпечити фунгюваня хоть єдної радіостанції и єдного тедевізійного канала, котрі голосять на регіональных языках авадь на языках меншин; авадь
 - ii пудтримовати и/авадь содіяти отвореню хоть єдної радіостанції и єдного тедевізійного канала, котрі голосять на регіональных языках авадь на языках меншин; авадь
 - iii принимати адекватні міри про то, обы структуры телерадіоголошеня предполагали наявность програм на регіональных языках авадь на языках меншин;
 - b i пудтримовати и/авадь содіяти отвореню хоть єдної радіостанції, котра голосить на регіональных языках авадь на языках меншин; авадь
 - ii пудтримовати и/авадь содіяти виходжованю на регулярнуй основі радіопрограм на регіональных языках авадь на языках меншин;
 - c i пудтримовати и/авадь содіяти отвореню хоть єдного телевізійного канала, што голосить на регіональных языках авадь на языках меншин; авадь
 - ii пудтримовати и/авадь содіяти голошеню на регулярнуй основі тедевізійных програм на регіональных языках авадь на языках меншин;
 - d пудтримовати и/авадь содіяти выробленю и поширѣваню аудіо- и аудіовізуальной продукції

на регіональних языках аваць на языках меншин;

- e i пудтримовати и/аваць содіяти отвореню и/аваць пудтримці хоть єдної новинки на регіональних языках аваць на языках меншин; аваць
 - ii пудтримовати и/аваць содіяти публікованю на регулярной основі новинкових статей на регіональних языках аваць на языках меншин;
 - f i платити дополнительный кельтунок тих средств масової інформації, котрі хоснують регіональні языки аваць языки меншин, кедь законом предвижуєся фінансова помуч средств масової інформації у цілови; и/аваць
 - ii поширєвати фунгуючі міры фінансової помочи вуробленя аудіовізуальной продукції на регіональних языках аваць на языках меншин;
 - g помогати у пудготовці новинарюв и иншакых кадруп средств масової інформації, што хоснують регіональні языки аваць языки меншин.
- 2 Участники мусять ґарантовати свободу прямого прииманя радіо- и телевізійных голошень из сосідных держав на языку, што ся хоснує у формі, ідентичной аваць близькуй ґу регіональному языкови аваць языкови меншин, и не заваджати ретрансляції радіо и телевізійных голошень на такому языкови из сосідных держав. Равным кіпом они мусять слідити за тым, обы у печати не творили ся ниякі ограниченя подля свободы голошения думок и свободного поширюваня інформації на языкови, котрый хоснуєся у ідентичной формі аваць близькуй ґу регіональному языкови аваць языкови меншин. Так, як исполненя висше упомянутых свобод сопровождаєся мусайностєв и отвітственостєв, оно може пудпадати пуд діїствіє формалностей, условій ограниченєв и санкцій, предвидженых законом и необходимых у демократичному сосоолстві у интересах національного бізотшаґу, теріторіальной цілости, бізотшаґу обывательства, про удведеня беспорядкув и нарушительства, про охорону здоровля и сосполної моралности, про охрану репутации аваць прав иншых особ, про удведеня утікания конфіденціальной інформації аваць про пудтримку авторітета безпристрастности правосудія.
- 3 Участники мусять забезпечити обы интересы особ, што хоснують регіональні языки аваць языки меншин были предствавлені аваць были приняті у тых орґанах, котрі можуть быти создані у соотвітствіи из законом и из задачов ґарантовати свободу и вшелякі средства масової інформації.

Статя 12. – Културні програмы и способы їх засобованя

- 1 В одношеню културных програм и способув їх засобованя – а точніше: у бібліотеках, відеотеках, културных центрах, музеях, архівах, высокых школах, театрах и кінотеатрах, ай у литературных роботах и в кінопродукції, в народной творчості, на фестивалях и културных промыслах, капчаючи гев хоснованя новых технологій *inter alia* – участники мусять на теріторії, де хоснують ся сесі языки, и кедь органы державного уряда мавуть компетентность, напорені на йсе аваць иґравуть конкретну роль у ской області:
- a подпоровати выше обявені області искуства выраженя національной культуры, што характерні про регіональні языки аваць языки меншин и засобляти вшеляким кіпом доступ ґу сьым роботам, што ся пишуть на сьых языках;
 - b про носителей иншакых языкув засобляти розвою вшеляким способам доступу ґу сьым роботам на регіональных языках аваць языках меншин путєм поширєваня хоснованя товмачень, дублєваня, сінхронного товмачення и субтїтруп;
 - c засобляти розвою доступа носителей регіональных языкув аваць языкув меншин до сьых работ на иншакых языках путєм поширєваня хоснованя товмачень, дублєваня, сінхронного товмаченя и субтїтруп;
 - d засобляти, обы органы уряда, котрі отвічавуть за орґанізацію аваць пудпорованя вшелякого кіпа културных програм, по мірі придатности брали на позур знатя и практичноє хоснованя регіональных языкув аваць языкув меншин и їх култур в рамках ініціованых аваць пудпорованых нима міропріятії;
 - e застачити міры по засоблєваню органув уряда, што одвічавуть за орґанізацію аваць пудпорованя културных програм, персоналом, який свободно владіє придатным регіональным языком аваць языком меншини, окрем языка (языкув) другої части обывательства;

- f пудпоровати прямое участие наместников обывательства, што хоснуе данный региональный язык вады язык меншин, у засобовані и планованю культурных програм;
 - g пудпоровати и/вады сприяти сотвореню органа вады органув, што отвѣчавуть за збераня и хранения копій презентованных вады публикованных работ на региональных языках вады языках меншин;
 - h кедь мусай создати и/вады спомагати пудпорованя и фінансованя товмачень и изглядовань на полю терминологіі, а конкретніше, з цілюв пудпорованя и розвоя придатных адміністративных, шефтовых, екологічных, соціалных, технічных и правовых терминологій шшиткых региональных языкув вады языкув меншин;
- 2 Што ся тыче иншых теріторій, де региональні языки вады языки меншин традиційно не хоснують ся, участники мусяць, лем тоди, кедь число особ, што хоснують региональні языки вады языки меншин, є оправданным, доволяти, пудпоровати и/вады сприяти культурным программам и засобляти їх так, як ся каже у выше указаному пунктї.
 - 3 У своєю культурной політиці за гатарами, участники мусяць одводити особое місто региональным языкам вады языкам меншин, котрі репрезентувуть їх культуру.

Статя 13. – Економічний и сосполный живот

- 1 Што ся тыче економічної сосполной діяльности, то туй участники мусяць, в масштабі цілої державы:
 - a вувергти зо своїх законув усякі такі наказы, котрі неоправдано перечать хоснованя региональных языкув вады языкув меншин у документах, котрі односять ся гу економічного вады сосполного живота, конкретно у договорах за найми, и у таких технічных документах, ги інструкціі по хоснованю продукціі и інструкціі по експлуатаціі механізмув;
 - b запретити, обы у внутренних правилах компаний и у їх конфедінціалных документах были даякі такі розказы, што исключавуть вады ограничувуть хоснованя региональных языкув вады языкув меншин, мінімално, у бесїді межи особамы, што хоснують еден и тот же язык;
 - c виступаты проти такої практики, котра має ціль заваджати хоснованю региональных языкув вады языкув меншин в економічной и сосполной діяльности;
 - d застачити и/авады пудпоровати хоснованя региональных языкув вады языкув меншин через даякі иншакі міри, за котрі не пише ся у выше указанных пудпунктах.
- 2 Што ся тыче гу економічной и сосполной діяльности, то туй участники мусяць, накулько доволяє компетенція державных органув и накулько того оправдано, на теріторії, де хоснують региональный язык вады язык меншин;
 - a включати у свої фінансові и банкові інституціі такі розказы, котрі допушавуть путём хоснованя процедур, што є природні про комерчеську практику, хоснованя региональных языкув вады языкув меншин при заповненю документув на выплату (чекув, векселов и т. и) вады других фінансовых документув, а кедь мусай, то засобити, обы такі розказы са обявляли;
 - b в економічном и соціалном секторах, котрі ся находят просто пуд їх контролём (державный сектор), організовати діяльність, направлену на розширєваня хоснованя региональных языкув вады языкув меншин;
 - c заособляти, обы офіціалні інституціі, такі ги: коргазы, дома про старезных людей и гуртожиткы, мали можность на прийомі у дохтора и при обслужовані особ, котрі хоснують региональні языки вады языки меншин и потребувуть уход за нима позад слабого здоровля, возраста вады позад иншакых причин, на їх рудному языкови;
 - d заособляти, таким ги треба путём, обы інструкціі по техніці бізотшагу складали ся и на региональных языках авады языках меншин;
 - e заособляти, обы інформація, што ся дае компетентныма державныма органами, и яка ся односить до прав хоснователюв, была на региональных языках вады языках меншин.

Стаття 14. – Междержавні обміны

Учасники мусять:

- a хосновати фунгуючі межы державама, у котрых аналогічний язык хоснуе ся в ідентічнуй вадь похожуй формі, двастороні и многостороні договореня у сфері культуры, вошколованя, інформації, професіоналної пудготовкы и непрерывного вошколованя вадь, при потребі, добивати ся заключеня таких договорень, про то, обы пудпорёвати розширеня контактув межы особама, котрі хоснують ся єдным и тым же языком у присталых державах;
- b в інтересах регіональных языкув вадь языкув меншин пудпорёвати и/вадь розвивати приграничне сотрудництво, конкретно, межы регіональнума вадь містнима урядами, на теріторії котрых аналогічний язык хоснуе ся в ідентічнуй вадь похожуй формі.

ЧАСТЬ IV. ХОСНОВАНЯ ХАРТЫ

Стаття 15. – Періодичні рапорты

- 1 Учасники подавуть Генералному тайникови Рады Европы, у форматі, який пак вызначить Комітет Мініструв, періодічний рапорт про свою політику, яку оны проводять подля II часті сєї Харты, и про міры, які оны приняли во исполненя тых розказув III часты, из котрыма оны согласили ся. Первый рапорт мае быти представленый на протягу рока, який слідує по вступленю в силу Харты по одношеню заінтересованого участника; другі рапорты – з трьохроковым інтервалом по тому, як був представленый первый рапорт.
- 2 Свої рапорты участники мусять указати на людєх.

Стаття 16. – Изученя рапортув

- 1 Рапорты, котрі подавуть ся Генералному тайникови Рады Европы, як того у 15 статі обявлено, розпозірувуть ся комітетом експертув, який мае создати ся по правилам 17 статі.
- 2 Подля закона создані органы вадь асоціації, котрі создали ся у державі-участничці, можуть просити Комітет експертув, обы вун перебзерав дакулько вопросув, што ся тычуть тых розказув, што участник мусів був узяти на себе у III часты сєї Харты. По конзультації з заінтересованым участником при пудготовці доклада, за який иде бесіда у долу слідуячому 3. пункті, комітет експертув може узяти на позур заявлену інформацію участникув. Сєсі органы вадь асоціації годні ищи робити заявы, што ся тычуть політики, котра ся проводить участником подля II часты.
- 3 На основі рапортув, котрі упомянуті у 1. пункті, и інформації, што ся подає у 2. пункті, комітет експертув составляє доклад про Комітет мініструв. Сєсь доклад мусить сопроводжати ся коментаріяма и годен быти указанный Комітетом мініструв на людєх.
- 4 Доклад, про який ся говорить у 3. пункті, мае мати в собі, у тому числі, ідеї Комітета експертув про пудготовку Комітетом мініструв неодміної рекомендації єднуй авадь дакульком участникам.
- 5 Генералный секретарь Рады Европы подає Парламентській асамблеї деталный дворочный доклад про хоснованя Харты.

Стаття 17. – Комітет експертув

- 1 У склад Комітету експертув має входити по єдному намістнику уд каждого участника. Членув Комітету має назначати Комітет мініструв из числа особ-кандідатур, яких видвигає заінтересованный участник и котрі мавуть мати високі моралні кваліты и мусять быти знамі своюв компетентностєв у вопросах, што ся тычуть до Харты.

- 2 Члены Комітету назначають ся на 6 роков и годні быти назначені и на слідующий період. Член Комітету, котрый по якымаь причинам за цілый срок не годен заняти свуй пост, має быти заміщеним за процедуров, про яку ся пише у 1. пунктї. Заміщавучий ёго член Комітету має завершити строк призначеня своего пережника.
- 3 Правила процедуры має прийняти Комітет експертв. Ёго Секретаріат признає ся Генералным секретарём Европської Рады.

ЧАСТЬ V. ЗАКЛЮЧИТЕЛЬНІ РОЗКАЗЫ

Статя 18.

Сеся Харта открыта про пудписаня державами – членами Рады Европы. Она має быти ратифікована, прыята вадь затверджена. Документы про ратифікованя, прыята авадь затвердження мають ся здати на храненя Геральному тайнику Рады Европы.

Статя 19.

- 1 Сеся Харта вступає в силу у первый день місяця, што стає по сконченю трёхмісячного строка от дня, як пять держав – членув Рады Европы укажуть соглашеня узяти на себе вшытки розказы, што обявлені у сюй Хартї и подля процедуры, што обявлена в 18 статї.
- 2 Што ся тыче вшыткых иншакых держав – членув, котрі пак укажуть согласіє прийняти на себе розказы, што обявлені у сюй Хартї, так оны вступають в силу в первый день місяця, што стає по сконченю трёхмісячного строка от дня, як ся здала на храненя ратифікована грамота вадь документ про прийнята и утверждєня.

Статя 20.

- 1 По тому, як сеся Харта вступила в силу, Комітет міністрв Европської Рады годен посиловати любую державу, котра не є членом Рады Европы, прикапчати ся гу сюй Хартї.
- 2 Што ся тыче любой иншакої держави, котра ся прикапчує туды, Харта вступає в силу такой у первый день місяця, што стає пш сконченю трёхмісячного строка от дня, як ся здав на храненя документ про прикапчованя Генералным тайником Европської Рады.

Статя 21.

- 1 Даяка иншака держава вправі при пудписуванї вадь пуд час здачи на храненя ратифікаційної грамоты вадь документа про прыятя, утверждєня вадь присоединєня учинити єдну вадь бульше замерыковань гу 2-5 пунктам 7 статї сїї Харты. Даякі иншакі замерыкованя робити не мож.
- 2 Даяка иншака Договарна держава, яка зробила замерыкованя так, ги тото ся пише у выше указаному пунктї, годна вадь докус вадь лем мало отзивати ёго путём извіщеня, котрое направляє Генералному тайникови Европської Рады. Отзіваня замерыковань вступає у силу от дня получєня Генералным тайником такого извіщеня.

Статя 22.

- 1 Каждый участник годен хоть коли денонсоваты сєсю Харту путём направленя извіщеня Генералному тайникови Европської Рады.
- 2 Такое денонсованя вступає в силу у первый день місяця, што стає по сконченю трёхмісячного строка от дня получєня извіщеня Генералным тайником.

Стаття 23.

Генеральный тайник Европської Ради звіщає держави—члени Ради Європи и вшиткі иншакі державы, што ся прикапчали до сїї Харты, про:

- a вшиткі пудписованя;
- b здачі на храненя вшиткых ратифікаційных грамот, документув про приняты, утверждєня вадь прикапчованя;
- c вшиткі даты втуплєня в силу сїї Харты так, як того ся пише у 19 и 20 статях;
- d вшиткі звіщеня про хоснованя розказув з статї, 2 пункта;
- e вшиткі иншакі діяня, звіщеня вадь переказованя, котрі удносять ся гу сьой Хартї.

У пудтверждєня сєго нижепудписанї надлежачым кіпом на вто уполномочєні пудписали сєсю Харту.

Звершило ся у Стразбургу 5 новембра 1992 года на англїцькум и французькум языках, обадва тексты еднако аутентїчнї у єдинственум егземплярї, котрый здає ся на сохранєня у архївы Союза Европы. Генеральный тайник Союза Европы удправляє завіренї копїї кождуй державї-членови Союза Европы и дануй державї, котру пригласили прикапчати ся гу сьой Хартї.